

Strana 1:

Seriál a sitkom na hodine anglického jazyka

**Ester Demjanová, Katedra anglistiky a amerikanistiky,
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Košice**

ester.demjanova@student.upjs.sk

Seriál a sitkom na hodine anglického jazyka

Abstrakt

Príspevok sa venuje praktickým výsledkom výskumu a analýzy realizovaným v roku 2015 v oblasti využitia seriálov, konkrétnejšie sitkomov, vo vyučovaní anglického jazyka. Analyzujeme kritériá vhodnosti seriálu ako didaktického nástroja. Ako odrazovú plochu používame okrem teoretických podkladov i výsledky menšieho prieskumu medzi učiteľmi, ktorý hľadal odpovede na otázky, ako často, pre aké výhody či nevýhody a s akým záujmom sa televízne seriály využívajú na hodinách anglického jazyka. Snažíme sa prinášať riešenia na možné problémy, ktoré pri ich využívaní vo vyučovaní môžu nastať. Samostatná časť je venovaná vhodnému výberu sitkomu a náčrtu aktuálnych populárnych sitkomov, z ktorých môže učiteľ vyberať. Príspevok takisto ponúka grafické znázornenie aktivít, ktoré využívajú televízny seriál (sitkom), prehľadne rozdelené podľa náročnosti na prípravu (častou prekážkou pri príprave hodiny s použitím TV seriálu je práve časová náročnosť prípravy takejto hodiny) a jazykovej zručnosti, ktorú rozvíjajú. Príspevok čerpá zo záverečnej práce autorky, ktorá bola predložená a obhájená v roku 2015.

Kľúčové slová

seriál, sitkom, vyučovanie anglického jazyka

Úvod

Televízny seriál a sitkom sa stali fenoménmi dnešnej doby. Ich obsahový i žánrový záber je taký široký, že sa medzi študentmi jazykov len ťažko nájde niekto, kto by seriály ako také neoblúboval a aspoň jeden pravidelne nesledoval. Obzvlášť veľkej oblúbe sa medzi mladými ľuďmi tešia seriály zahraničnej, predovšetkým americkej produkcie. Tu sa nám ponúka možnosť prepojiť všeobecnú oblúbenosť seriálov s výučbou anglického jazyka a kultúry. V našom príspevku načrtujeme základné teoretické východiská takéhoto didaktického využitia seriálov na hodine anglického jazyka, praktické problémy, s ktorými sa slovenský učiteľ pri snahe využiť seriál na hodine stretáva, a navrhované riešenia na niektoré

z nich. V neposlednom rade v našom príspevku ponúkame aktivity, ktoré možno pri práci so seriálmi s väčšou či menšou námahou využiť.

K využívaniu audiovizuálneho materiálu na hodine

Hoci teoretických materiálov k využívaniu seriálov na hodine anglického jazyka nie je veľa, film, sa v anglickej didaktike teší pomerne veľkej obľube. Niet sa čo čudovať, filmy učia žiakov kriticky myslieť a rozvíjajú ich jazykové kompetencie vo všetkých štyroch oblastiach výučby jazyka, ako aj ich slovnú zásobu a znalosti gramatiky, takisto u nich zvyšujú ich cit pre umenie (Eken, 2003). Podľa Kinga (2002) pomáhajú učiteľovi filmy vytvoriť prostredie s nízkym afektívnym filtrom, také dôležité pri nadobúdaní jazyka, a sú takisto motivačnými činiteľmi (King, 2002), (Ryan, 1998). Video na hodine poskytuje žiakom a študentom kultúrny kontext, autentický materiál, ako aj autentické hlasy, dialekty a jazykové situácie (Swaffer a Vlatten, citované podľa Penga, 2012, s. 9).

O výhodách audiovizuálnych materiálov skutočne pri dnešnom množstve dostupných zdrojov nemožno pochybovať. Informujú o nich viacerí autori (pozri napr. (Stewart, 2006), (Léon-Henriová, 2012), (Eken, 2003), (King, 2002), (Wang, 2014) či (Ruusunenová, 2011) a (Fjällströmová, 2010), ktoré potvrdzujú, že videomateriály sa postupne stávajú súčasťou vyspelých školských systémov vo Švédsku a Fínsku).

O využívaní audiovizuálnych materiálov na hodinách anglického jazyka možno uvažovať i v rámci tzv. „výučby na základe videa“ (z angl. „video-based instruction“), podobnej „výučbe na základe obsahu“ (z angl. „content-based instruction“) v rámci metódy CLIL („Content and Language Integrated Learning“, teda integrované vyučovanie cudzieho jazyka a odborných predmetov), ktorá sa už používa i na niektorých slovenských základných školách (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, 2016). Pre využitie obsahov vo výučbe jazykov však netreba navštevovať špecializované pracoviská, i bežne používané učebnice angličtiny sú často založené na postupovaní podľa ucelených tematických celkov a poskytovaní informácií z rôznych oblastí v cudzom jazyku.

Ako sme uviedli vyššie, seriály sa zatiaľ v teórii didaktiky anglického jazyka netešia až takej obľube ako filmy či iné audiovizuálne materiály. Keď sa pozornosť toho-ktorého didaktika zameria na televízne seriály, pedagógovia prirodzene siahajú po epizodických seriáloch, ktoré

dokážu fungovať ako samostatné jednotky, príbehy (nekončia sa pred rozuzlením zápletky, ale na konci sa vždy vrátia do situácie *status quo*, v ktorej sa začínali), konkrétne teda hovoríme (i) o sitkomoch. Výhody tohto žánru pre prácu na hodinách zhrnula prehľadne Katchenová (1996), a to už pred 20 rokmi, teda v čase, keď použitiu sitkomu na hodine stálo dozaista omnoho viac technologických prekážok:

- **Sitkomy rozosmievajú** – programy, ktoré vnášajú do hodín humor a zábavu, pomáhajú v učení a sú obzvlášť vhodné pre mladého žiaka.
- **Sitkomy majú vhodnú dĺžku** – typický seriál má vždy čosi vyše 20 minút. Jeho veľkou výhodou je, že predstavuje viacero dejových línií, ktoré možno v epizóde rozoznať a podľa ktorých je seriál možné i rozdeliť, zvyčajne na osem scén s dĺžkou 2 – 4 minúty.
- **Sitkomy majú predvídateľnú štruktúru** – pre pozorného diváka nie je najmenším problémom predpokladať koniec epizodického seriálu po druhej alebo tretej scéne. Očakáva sa, že všetko, čo sa počas epizódy udeje, sa napokon vráti do pôvodného stavu na jej začiatku. Postavy sú známe, v seriáli sa objavujú pravidelne, majú typické črty a správanie.
- **Sitkomy sú rodinné** – sitkomy zvyčajne pracujú so situáciou, z ktorej hlavné postavy nemajú úniku. V 90. rokoch takúto situáciu tvorcovia seriálov navodzovali prevažne použitím rodiny ako hlavnej jednotky, do ktorej postavy vždy patria, nech sa deje čokoľvek. Neskôr sa pridávajú ďalšie spôsoby, ako postavy „uväzniť“ v seriáli. Zvyčajne ide o pracovný kolektív, ale niekedy i o miesto bydliska. Množstvo sitkomov však napriek tomu ostáva rodinne orientovaných a takisto nám ponúka možnosť na hodine rozoberať interakcie medzi postavami (napr. rodič – dieťa, nadriadený – podriadený) a rôzne formy jazykovej formálnosti.

(jednotlivé body podľa Katchenovej, 1996)

Dostupné sú i relevantné výskumy novšieho dáta. Konkrétne Leahová (2014, s. 96) sa napríklad domnieva, že sitkomy sú vhodnými didaktickými pomôckami, pretože:

- sa tešia **výraznej obľube**, a to tak medzi pedagógmi, ako i medzi študentmi,
- rozvíjajú a zlepšujú schopnosť **počúvania s porozumením**,
- zlepšujú **slovnú zásobu** študentov,
- pracujú s témami a postavami v **humornom kontexte**,
- maximálne pracujú s výslovnosťou, tónom hlasu, rytmom a plynulosťou,
- riešia slovnú zásobu, gramatiku, kultúrne, sociálne a mnohé ďalšie aspekty,
- majú obrovský potenciál **využitelnosti** v rôznych situáciách,
- **motivujú** študentov, **zaujímú** ich zápletkou, postavami a chytľavými vyjadreniami postáv,
- sú **ľahko prispôsobiteľné** didaktickým cieľom.

(Leahová, 2014, s. 96)

Objavujú sa už i celé jazykové kurzy zostavené na základe seriálov (pozri napr. Forster, 2013) a na internete nájdeme nespočetné množstvo webových stránok, blogov a článkov, ktoré svojim čitateľom odporúčajú seriály na zlepšenie ich jazykových znalostí. Takéto online zdroje nie sú výnimkou ani pri iných jazykoch.

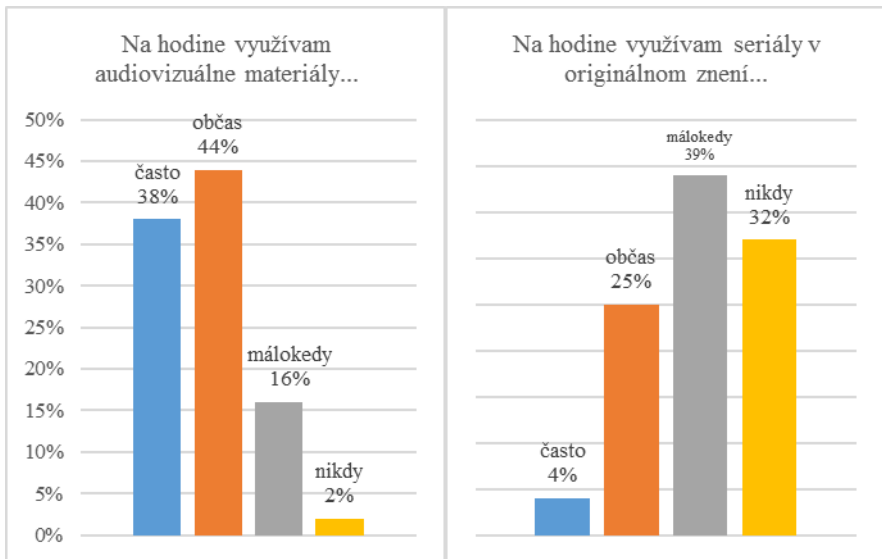
Seriály vo výučbe anglického jazyka na Slovensku – prieskum

V roku 2015 sme na vzorke 100 respondentov realizovali prieskum vo forme dotazníka s názvom *Seriály vo výučbe anglického jazyka*. Podmienkou vyplnenia dotazníka bola pedagogická prax minimálne jeden rok, pričom sme akceptovali i odpovede od študentov, ktorí popri štúdiu už pracujú na plný alebo polovičný úväzok ako učitelia. Priemerný vek respondentov bol 36 rokov, najmladším respondentom bol 22-ročný učiteľ, najstarší mal 63. Priemerný respondent mal za sebou v čase vyplňania dotazníka 10,5 roka výučby. Najmenej rokov praxe bol 1 rok, najdlhšie učil respondent s 39 odučenými rokmi.

Učiteľov sme hľadali prostredníctvom internetu a vyplnenie dotazníka bolo na báze dobrovoľnosti. Okrem zdieľania odkazu na dotazník na sociálnych sieťach sme volili i metódu priameho oslovenia mailom na základe kontaktov uvedených na webových stránkach škôl. Týmto spôsobom sme oslovili viac ako 200 učiteľov angličtiny.

Z konečného počtu respondentov bolo 14 % z jazykových škôl, 8 % z prvého a 25 % z druhého stupňa základných škôl, 16 % zo stredných odborných škôl a 37 % z gymnázií. Veríme, že pozitívnym aspektom skúmanej vzorky je najmä vysoký počet zúčastnených, ktorí vyučujú staršie deti a mladých dospelých.

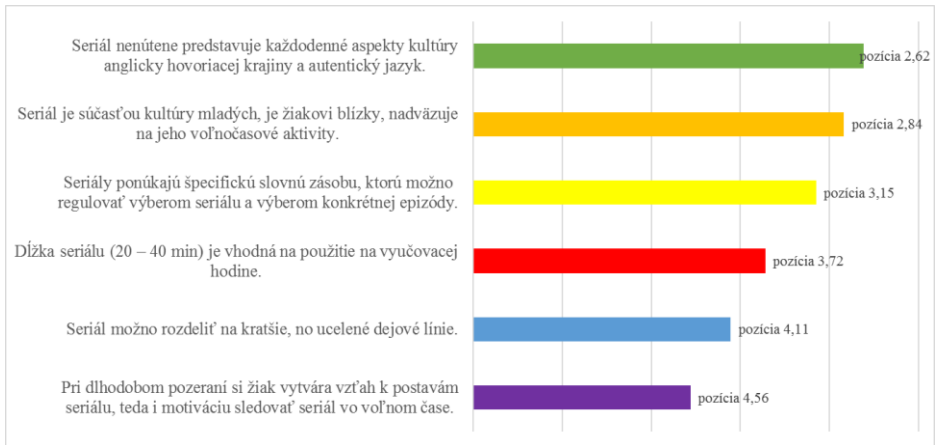
V prvej časti dotazníka sme sa respondentov pýtali na to, ako často na hodinách využívajú audiovizuálne materiály a seriály. Ako možno badať z grafu č. 1, audiovizuálne materiály sa tešia pomerne častému využitiu, kým takmer opačnú tendenciu vidno pri využívaní seriálov. Tieto výsledky a ich porovnanie považujeme za obzvlášť dôležité, keďže naznačujú, že využívaniu seriálov na hodinách nebráni technický aspekt tejto didaktickej pomôcky. Ak má učiteľ možnosť využiť audiovizuálny materiál, znamená to, že má dostatočné technické vybavenie na využitie seriálu či sitkomu.

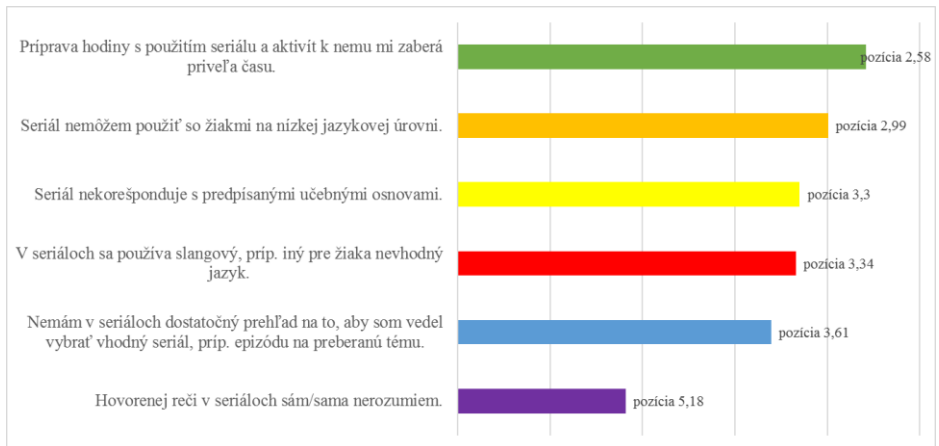
Graf č. 1 Využívanie audiovizuálnych materiálov a seriálov na hodinách anglického jazyka

V kľúčovej časti nášho dotazníka sme učiteľov požiadali o usporiadanie výhod a nevýhod seriálov podľa toho, za aké dôležité ich považujú (1 – nevýhoda, ktorá mi najviac prekáža, 6 – nevýhoda, ktorá mi prekáža najmenej, prípadne ju za nevýhodu nepovažujem, a 1 – najväčšia výhoda po 6 – najmenšia výhoda, prípadne ju za výhodu

nepovažujem). Cieľom bolo zistiť, čo učiteľom bráni vo využívaní seriálov na ich hodinách a naopak, čo ich najväčšmi motivuje k tomu, aby seriály používali.

Graf č. 2 Výhody seriálov usporiadané od najdôležitejšej po najmenej dôležitú

Graf č. 3 Nevýhody seriálov usporiadané od najväčšej po najmenšiu

Slovenskí učitelia zmysľajú pri výhodách seriálov podobne ako vyššie spomínaní autori odbornej literatúry. Seriál podľa nich poskytuje autentický obsah a je žiakovi vlastný, teší sa u mladých ľudí obľube

a takisto má vhodnú dĺžku. Pozitívne hodnotíme výsledok grafu č. 3, z ktorého je zjavné, že respondenti sú dostatočne jazykovo vybavení na to, aby seriály na hodinách využili, no v ceste im stojí najmä nedostatok času, nevhodnosť seriálu pre všetky jazykové úrovne a učebné osnovy či nevhodný jazyk. Všetkým týmto nevýhodám sa budeme venovať v nasledujúcich riadkoch – vyjadríme sa i k niektorým odpovediam respondentov v otvorenej otázke, kde mohli akúkoľvek výhodu či nevýhodu seriálu doplniť podľa vlastného uváženia.

Respondentov sme sa napokon ešte opýtali, či by prijali možnosť metodického materiálu na využívanie seriálov vo výučbe anglického jazyka, na čo sme dostali takmer jednoznačnú kladnú odpoveď. Až 94 % respondentov sa vyjadrilo, že by takúto možnosť uvítalo. Vidíme tu preto obrovský potenciál na úspech publikácie alebo didaktických materiálov venujúcich sa danej problematike.

Reakcie na názory učiteľov v otvorenej otázke

V dotazníku sme ponúkli učiteľom i možnosť vyjadriť sa k výhodám a nevýhodám seriálov v otvorenej otázke. Keďže niektoré pripomienky považujeme za všeobecne prínosné, nasledujúcich pár riadkov bude venovaných práve im.

Niektorých učiteľov trápila problematika autorských práv k seriálom:

„Ako riešiť problémy ako copyright?“

pýtali sa učitelia. Tu je situácia naklonená učiteľovi. Podľa Autorského zákona č. 618/2013 § 28 sa súhlas autora v rámci odôvodnenom vyučovacími účelmi nevyžaduje a takisto sa dielo môže bez súhlasu autora rozmnožovať, ak „takéto použitie nepresahuje rámec odôvodnený vyučovacími účelmi v škole a neuskutočňuje sa na získanie priameho alebo nepriameho majetkového prospechu“. V rámci uvedených medzí navyše „nevzniká povinnosť uhradiť autorovi odmenu“. Využívanie materiálov je teda na hodine možné a radi by sme na túto skutočnosť upozornili všetkých učiteľov, ktorí by mali pocit, že im autorské práva tvorcov zväzujú ruky.

Mnohí učitelia sa v otvorenej otázke vyjadrovali na adresu seriálov viac než pozitívne:

[...]Najväčšou výhodou podľa mňa je, že si študent zvykne na rôzne prízvuky postáv, na ich špecifickú výslovnosť, ktorá korešponduje s realitou. [...] Myslím si, že akákoľvek epizóda akéhokoľvek seriálu je užitočná a predstavuje každodenné situácie (ako nakupovanie v obchode, stretnutie známeho na ulici, telefónny rozhovor, a pod.). Aj krátka ukážka zo seriálu môže študenta podnietiť k pozeraniu ďalších epizód seriálu v cudzom jazyku aj mimo vyučovacej hodiny.

Ukazuje sa, že motivácia k ďalšiemu pozeraniu, a teda k udržiavaniu kontaktu s jazykom, je predsa len pre učiteľov podstatná:

Verím, že najväčšia výhoda používania seriálov vo vyučovaní AJ je, že žiaci si vybudujú akýsi zvyk seriály pozerat'. Zároveň nebudú odmietaví voči pozeraniu filmov napríklad s titulkami. A ako lepšie sa jazyk naučí, než tým, že sme s ním v neustálom kontakte! Myslím si, že hodina pri ktorej sa využívajú seriály, musí byť veľmi dobre zorganizovaná. Môže sa stať, že niektorí žiaci si z nej urobia „oddychovku“ kedy nebudú vnímať a hodinu strávia „daydreamingom“.

Potešilo nás i to, že napriek výsledkom dotazníka sa nie každý učiteľ stavia odmietavo k použitiu seriálov na nižších jazykových úrovniach:

Študenti si zvyknú na iné prízvuky ako má vyučujúci. Pri študentoch na nízkych úrovniach angličtiny je potrebné opatrne a starostlivo vyberať epizódy (najprv krátke časové úseky) aby náhodou nevznikli negatívne pocity (koľko ešte toho potrebujem vedieť, nezvládnem to, atď.)

Objavili sa, prirodzene, i negatívne postoje učiteľov k problematike:

V niektorých populárnych typoch seriálov je veľa vtipov postavených na sexuálnych narážkach, čiže nemusia byť vhodné pre všetky vekové skupiny žiakov, alebo keď ide učiteľovi aj o hodnoty.

Pristavme sa pri týchto vyjadreniach a diskutujme o nich. Čo sa týka nevhodnosti jazyka a vtipov, radi by sme poukázali na dve veci. Jednak na to, v akom stave je aktuálna kontrola vhodných a nevhodných informácií pre žiakov jazyka. Napríklad často používaná učebnica nemeckého jazyka Themen Neu Aktuell 1 učí žiakov v prvej lekcii frázu „Habt ihr Feuer?“ („Máte oheň?“) (Aufderstraße a iní, 2003, s. 18), čo je pre mladých žiakov dozaista pomerne nevhodné. Nesnažíme sa naznačiť, že takéto didaktické prešľapy by azda učiteľa oprávňovali na využitie iných nevhodných materiálov na hodinách, skôr sa domnievame, že učiteľ sa na hodine bežne dostane do situácie, keď musí zaujať postoj k prípadnej (ne)vhodnosti toho, čo prezentuje, a možno i využiť príležitosť na naučenie (anglicky tzv. „teachable moment“) niečoho nového a poučného. Ak by to však učiteľom nestačilo, prevažná väčšina britských a amerických seriálov je pri vysielaní klasifikovaná podľa vekovej vhodnosti, podobne, ako tomu je na Slovensku. Existujú presné kritériá toho, čo sa môže a čo nemôže v danej kategórii objaviť, a učiteľ vie túto informáciu o seriáli jednoducho zistiť. Tabuľku klasifikácie podľa vekovej vhodnosti sme preložili do slovenčiny a v prehľadnej forme je voľne dostupná všetkým, ktorí by o ňu mali záujem (pozri Demjanová, 2015, s. 31).

Dostávame sa k ďalšiemu negatívnemu postojovi k seriálom:

Žiaci pozerajú seriály vo svojom voľnom čase, seriály väčšinou neplnia veľkú vzdelávaciu a už vôbec nie výchovnú úlohu. Navyše žiaci trávia veľkú časť voľného času pozeraním TV, čím neprispievajú k zdravému životnému štýlu a identifikujú sa s kultúrou, ktorá im nie je prirodzená a umelo navodenými nereálnymi situáciami. Nepovažujem seriály za materiál vhodný k výučbe, snád' ešte nejaké kreslené

rozprávky pre najmenších, avšak tí cudzí jazyk neovládajú tak, aby porozumeli obsahu.

Respondent konštatuje, že žiaci sa vo svojom voľnom čase venujú pozeraniu seriálov. Práve tu by bolo vhodné sa pozastaviť a zamyslieť, či by pri výučbe nebolo práve pozitívne, ak by sme nadviazali na aktivitu, ktorú žiaci vykonávajú prirodzene, dobrovoľne a radi. Možno by sa tak učiteľovi mohlo podariť docieľiť stav, v ktorom si žiak neuvedomuje, že sa učí.

Respondent ďalej pokračuje tvrdením, že seriály „neplnia veľkú vzdelávaciu a už vôbec nie výchovnú úlohu“. Dovolili by sme si hlboko nesúhlasiť s názorom respondenta. Výchovno-vzdelávacia vhodnosť do značnej miery závisí od výberu vhodného seriálu. Dozaista sa medzi seriálmi nájdu i nevhodné materiály, na druhej strane však americká produkcia ponúka priam neuveriteľné množstvo seriálov s rodinným zameraním, ktoré navyše v rámci rozuzlenia často obsahujú morálne ponaučenie. Takisto má učiteľ predsa možnosť negatívne správanie postáv v seriáli okomentovať, kritizovať, debatovať o ňom so žiakmi, a pomôcť im smerovať ich názory naň etickým smerom. Výberu vhodného seriálu sa podrobne venujeme nižšie.

Pokračujme v analýze tejto kritiky ďalej – domnievame sa, že rozpoznanie cudzej kultúry (a vôbec nemusí ísť o vnútornú identifikáciu sa s ňou) je pre vyučovanie cudzieho jazyka viac než dôležité. Komplexná výučba jazyka bez kultúry by bola prinajmenšom neefektívna a v praxi zrejme nemožná. Respondent takisto kritizuje nereálnosť seriálu. Sme však toho názoru, že nereálnosť situácií, ktoré prináša študentom seriál, je stále nižšia ako situácie, ktoré vymýšľa na hodinách učiteľ (hoci tie v žiadnom prípade nekritizujeme).

Ako riešiť najväčšie problémy spojené s využitím seriálov vo vyučovacom procese

V predchádzajúcej časti sme načrtli hneď niekoľko základných problémov, ktoré učiteľom prekážajú pri využívaní seriálov ako didaktickej pomôcky. Radi by sme sa preto teraz aspoň čiastočne vyjadrili k riešeniu tých problémov, ktoré sa v našom prieskume ocitli na najvyšších priečkach.

1. Príprava hodiny s použitím seriálu a aktivít k nemu mi zaberá priveľa času.

Časová náročnosť je prekážkou mnohých zaujímavých didaktických metód a stojí v ceste využitiu nejednej didaktickej pomôcky. Veríme však, že i seriál sa dá efektívne použiť bez toho, aby učiteľ a zbytočne zaťažoval. Naše návrhy na takéto aktivity so seriálom sú uvedené nižšie.

Zdôrazňujeme však, že použitie seriálu v žiadnom prípade neznamená (a ani by nemalo znamenať) pustiť ho žiakom v plnej dĺžke a bez nadväzujúcich cvičení či diskusií, práve naopak, vhodne sa dajú použiť práve kratšie príbehy, ktoré tento žáner dávkuje prijímateľovi. Toto „rozkúskovanie“ seriálu na menšie časti spomíname i vyššie a pri 2 – 4-minútových scénach je príprava skutočne podobná príprave na počúvanie s porozumením.

Takisto je dôležité zdôrazniť, že jeden úryvok zo seriálu je možné použiť vo viacerých triedach a na viacerých úrovniach. Učiteľ sa teda zoznámí s jedným materiálom, s ktorým potom len odučí rôzne aktivity. V nasledujúcej časti nášho článku prinášame návrhy aktivít k seriálom, ktoré by mohli učitelia využiť, a to aj pod časovým tlakom a aj na nižších jazykových úrovniach.

2. Seriál nemôžem použiť so žiakmi na nízkej jazykovej úrovni.

Ako spomíname vyššie, seriál možno skutočne použiť naprieč jazykovými úrovňami a pri rôznom veku žiakov. Viac než dôležitý je vhodný výber epizódy. Existujú aktivity, ktoré možno realizovať i so žiakmi na nízkych jazykových úrovniach, niektoré z nich opisujeme v nasledujúcej časti nášho príspevku. Vzhľadom na to, že žiaci dostávajú i vizuálne podnety, majú i vyššiu šancu porozumieť ponúkanému obsahu aj napriek nedostatočnej jazykovej znalosti. Takisto považujeme za dôležité spomenúť, že existujú seriály pripravené špecificky pre vybranú jazykovú úroveň (napr. seriál k učebnici *Headway*, materiály *Real Life* alebo séria *Extra English* voľne dostupná na Youtube).

3. Seriál nekorešponduje s predpísanými učebnými osnovami.

Tu dávame do pozornosti českú diplomovú prácu *Sitcoms as a Tool for English Language Teaching*, v ktorej autorka rozoberá vhodnosť seriálov a ich využitia vo výučbe. Niekoľko strán práce (Hložková, 2013, s. 11 – 24) je venovaných priamo korešpondencii seriálov so Spoločným

európskym referenčným rámcom pre jazyky (CEF), ktorý je smerodajný tak v českom, ako i v slovenskom školstve. Prácu dávame do pozornosti i preto, že prináša zaujímavé aktivity, ktoré takisto môžu prispieť k ľahšiemu využitiu seriálov na hodinách anglického jazyka. Je zrejmé, že korešpondencia s CEF nie je úplným riešením, no domnievame sa, že témy a ciele sú v slovenských štátnych osnovách koncipované dostatočne široko, aby sa pri nich problematiky prezentované v nespočetnom množstve seriálov, ktoré sú učiteľovi k dispozícii, dali využiť.

Ako ďalšie možné riešenie by sme navrhovali tabuľku, ktorá ponúka základný prehľad televíznych seriálov využiteľných na hodinách anglického jazyka na Slovensku a zároveň informuje o obsahu seriálu, úrovni, pre ktorú je vhodný, vekovú prístupnosť, dĺžku, žáner i miesto, kde sa dej odohráva (dôležité kvôli prízvuku, ktorý sa v seriáli objavuje) (Demjanová, 2015, s. 35 – 38).

Návrhy aktivít k seriálom

Na záver nášho príspevku predstavujeme výber aktivít, ktoré možno na hodinách anglického jazyka realizovať pri použití seriálu. Predstavovaná tabuľka obsahuje i zaujímavé aktivity iných autorov, ktoré vylepšujeme o svoje tipy, poznámky a alternatívne spôsoby realizácie. Ku každej aktivite ponúkame ďalšie informácie vyjadrené obrázkom – náročnosť na prípravu a pozitívne aspekty tej-ktorej aktivity či jazykové zručnosti, ktoré sa pri aktivite rozvíjajú najviac. Tabuľka bola prvýkrát publikovaná v našej záverečnej práci (Demjanová, 2015, s. 41 – 44) a tu ju používame s drobnými úpravami a doplneniami, keďže veríme, že by mohla byť učiteľom anglického jazyka osožná.

Tab. 1 Navrhované aktivity na vyučovanie s TV seriálom

Názov aktivity	Popis aktivity	Náročnosť na prípravu a iné	Tipy a poznámky	jazyk. zručnosti
Zoznámte sa!	Učiteľ pustí žiakom krátku ukážku zo seriálu. Žiaci majú za úlohu odhadnúť vlastnosti jednotlivých postáv, vzťahy medzi nimi (Katchenová, 1996).		Táto aktivita je vhodná pri predstavovaní nového seriálu, ideálne, ak sa seriál bude používať i v budúcnosti. Pre seriály je typické, že v prvých minútach epizódy „predstaví“ jednotlivé postavy a ich výrazné vlastnosti. Táto časť seriálu je ideálna na túto aktivitu.	
Kto to povedal?	Učiteľ pustí žiakom dlhšiu pasáž zo seriálu, potom prečíta niekoľko replík a žiaci majú povedať, kto repliku povedal vo videu (Katchenová, 1996).		Dajú sa realizovať rôzne obmeny tejto aktivity. Uvedieme zopár: - repliku uvedie učiteľ po slovensky, žiaci ju musia povedať po anglicky, - žiaci musia zopakovať repliku aj s pôvodnou intonáciou a prízvukom, - žiaci si jednotlivé repliky zadávajú medzi sebou v skupinách.	
Doplň slová do scenára	Učiteľ rozdá žiakom pred pozeraním seriálu prepis replík s vynechanými slovami. Žiaci majú pri pozeraní doplniť slová do scenára (Katchenová, 1996).		Aktivita vhodná pri predstavovaní seriálu. Žiakom pomáha, keď sa k počutému môžu vrátiť na papieri, dopĺňovanie udržuje ich pozornosť. Obmeny aktivity: - doplň repliky – z prepisu dialógov sú vynechané repliky jednej postavy. Ideálne je začať replikami, ktoré sú kratšie a neobsahujú náročný jazyk, - čo hovoriť? - zadanie je rovnaké ako v predchádzajúcom cvičení, ale žiaci majú jednotlivé repliky vymyslieť bez toho, aby scénu vopred videli. Scénu potom učiteľ pustí a trieda spoločne hodnotí, kto sa ako „trafil“.	
Nadabuj postavy	Scéna zo seriálu sa pustí bez zvuku a vybraní žiaci hovoria namiesto jednotlivých postáv.		Dôležitý je najmä výber vhodnej scény, kde herci dávajú emócie najavo aj inak ako len slovne. Aktivita sa dá obmieňať podľa toho, akú prípravu žiakom učiteľ umožní – môže im napríklad scénu vopred pustiť so zvukom, ale i bez neho, alebo im môže pustiť predchádzajúce scény a pod.	

<p>Vypíš slovnú zásobu</p>	<p>Učiteľ dá žiakom za úlohu vypísať všetky slová podľa vybraných kritérií (napr. všetky podstatné mená týkajúce sa jedla, všetky oslovenia, všetky slovesá v danom tvare a pod.), ktoré bude počas videonahrávky počuť.</p>		<p>Dôležité je vybrať vhodnú scénu, zvyšok práce už za učiteľa urobí seriál. Obzvlášť dobre sa hodí pre žiakov na nízkej jazykovej úrovni, keďže pre ňu nie je potrebné porozumieť celku, ale cíbi sa počúvanie. Aktivita sa dá obmeniť i na súťaž v skupinách – kto zachytí najviac slov, vyhráva.</p>	
<p>Dokonči príbeh</p>	<p>Učiteľ pustí žiakom jednu dejovú líniu z epizódy. Po predstavení zápletky video zastaví a zadá žiakom, aby samostatne alebo v skupinách príbeh dokončili.</p>		<p>Aktivitu možno ukončiť pustením zvyšku príbehu, ale aj hlasovaním o najlepší vymyslený príbeh alebo hodnotením originálu i žiackych výtvorov, či ich porovnaním.</p>	
<p>Predpovedaj, čo sa stane</p>	<p>Žiak má predpovedať, čo sa stane vo videu na základe pomôcky, ktorú poskytne učiteľ.</p>		<p>Pomôckou môže byť názov danej epizódy, fotografie z jednotlivých scén alebo útržky z replík.</p>	
<p>Usporiadaj scény</p>	<p>Učiteľ pustí žiakom scény z jednej dejovej línie epizódy v náhodnom poradí. Žiaci majú prerozprávať príbeh chronologicky tak, ako sa stal.</p>		<p>Je potrebná technická zdatnosť učiteľa a príprava jednotlivých scén vopred.</p>	
<p>Pozri si to za mňa</p>	<p>Žiaci pracujú vo dvojiciach. Jeden z nich je chrbtom otočený k obrazovke, kde sa premietajú jednotlivé scény. Učiteľ pustí video bez zvuku a tí, ktorí na obrazovku vidia, musia svojim nevidiacim dvojčkám porozprávať, čo sa deje na obraze. „Nevidiaci“ musia potom na základe vypočutého referovať/napísať, čo sa v jednotlivých scénach udialo.</p>		<p>Aktivita sa pri vhodnom výbere scény dá využiť i pri začiatočníkoch a veľmi dobre sa dá prispôsobiť preberaným témam. Učiteľ vie regulovať, na čo sa majú žiaci pri opisovaní zamerať (napr. okolie, reč tela, mimika a pod.), a vie ich takisto motivovať výstupom aktivity (napr. súťaž, ktorá dvojica odhadne dej lepšie).</p>	
<p>Keby som bol na jeho/jej mieste...</p>	<p>Žiaci sa majú vžiť do vybranej postavy a jej situácie a uviesť, čo by robili na jej mieste.</p>		<p>Aktivitu možno obmeniť pre žiakov na nižšej jazykovej úrovni tak, že majú len vyjadriť svoj súhlas/nesúhlas s konaním jednotlivých postáv. Takisto možno pri menej kreatívnych žiakoch žiadať len hodnotenie konania postavy.</p>	

<p>Postav sa, keď...</p>	<p>Žiaci sa majú postaviť (prihlásiť sa, zdvihnúť nohu, urobiť drep...), keď počas pozerania seriálu počujú isté slovo, typ slova, alebo slová odvodené zo spoločného základu.</p>		<p>Vhodné ako úvodná aktivita na rozprúdenie krvi. Učiteľ môže zvyšovať náročnosť aktivity (zdvihni ľavú nohu, keď budeš počuť..., zdvihni pravú nohu..., ľavú ruku...) i vyhodnocovať aktivitu ako súťaž. Predpokladom úspechu je vhodný výber epizódy. Aktivitu nie je problém realizovať i so začiatocníkmi.</p>	
<p>Doplň informácie</p>	<p>Na základe pozeraného majú žiaci doplniť vynechané informácie v pripravenom materiáli.</p>		<p>Seriály často ponúkajú informácie o kultúre krajiny, z ktorej pochádzajú (epizódy venované tematike vďakyvzdania, vianočné epizódy, epizódy, kde postava navštívi súd, úrady a pod.), učiteľ môže pripraviť informačný materiál s vynechanými informáciami, ktorý majú žiaci doplniť. Alternatíva menej náročná na prípravu: žiaci vymenujú všetky informácie o danom kultúrom jave, ktoré sa z videa dozvedeli.</p>	
<p>Vysvetli použitie gram. javu</p>	<p>Učiteľ pri pozeraní zastaví seriál a vyzve žiakov aby odôvodnili použitie gramatického (napr. použitie predložky, tvar slovesa) javu postavou.</p>		<p>Cvičenie v žiakoch aktivuje „spätný chod“ – nemajú určiť správnu možnosť, ale odôvodniť jej použitie. Na odôvodnenie môžu použiť informácie z pozeraného. Učiteľ výberom javu reguluje náročnosť, teda aktivitu možno použiť aj na nižšej jazykovej úrovni. Takisto možno od žiakov žiadať správne a nesprávne alternatívy k uvedenému javu.</p>	

Vysvetlivky k obrázkovému popisu:

	<p>aktivita si vyžaduje minimum prípravy, možno ju v prípade potreby odučiť i bez prípravy</p>		<p>aktivita si vyžaduje základnú prípravu na hodinu, nemožno ju odučiť bez prípravy</p>
	<p>aktivita si vyžaduje prípravu, ktorá však nie je v nadmernom rozsahu</p>		<p>aktivita si vyžaduje prípravu, ktorá môže zaberáť viac času ako bežná príprava na hodinu</p>
	<p>aktivita si vyžaduje rozsiahlu prípravu</p>		<p>aktivita je pre žiakov výrazne motivujúca</p>
	<p>aktivita je vhodná (i) pre žiakov na nižšej jazykovej úrovni</p>		<p>pozor! Riziko smiechu na hodine</p>
	<p>aktivita je kreatívna</p>		<p>aktivitou sa precvičuje počúvanie</p>
	<p>aktivitou sa precvičuje rozprávanie</p>		<p>aktivitou sa precvičuje slovná zásoba</p>
	<p>aktivitou sa precvičuje výslovnosť</p>		<p>aktivitou sa precvičuje čítanie</p>
	<p>aktivitou sa precvičuje písanie</p>		<p>aktivitou sa precvičuje gramatika</p>

Použitie obrázkov sú buď obrázky s voľnou licenciou alebo vytvorené autorkou príspevku.

Záver

Na záver nášho prakticky orientovaného príspevku chceme opätovne vyzdvihnúť pozitíva, ktoré so sebou seriály, a špecificky sitkomy, prinášajú na hodinu, kde sa vyučuje cudzí jazyk. Domnievame sa, a výsledky nášho dotazníka túto domnienku potvrdzujú, že učitelia sa k seriálom nestávajú úplne odmietavo, majú možnosti ich využiť, no v použití im bránia predsudky, obavy a problémy, ktoré sú často riešiteľné a/alebo vyvrátiteľné. Táto problematika si dozaista žiada viac pozornosti didaktikov a pedagógov. Predovšetkým v seriáloch a sitkomoch vidíme oblasť vhodnú na vznik didaktických materiálov, keďže učitelia majú o takéto moderné prístupy záujem a držanie kroku s dobou je pri výučbe jazykov pre učiteľa neodškriepiteľnou výhodou.

Použitá literatúra

- Aufderstraße, H., Bock, H., Eisfeld, K.-H., Gerdes, M., Müller, J., Müller, H., & Schütze-Nöhhmke, U. (2003). *Themen Aktuell Neu*. München: Max Hueber Verlag.
- Demjanová, E. (2015). *Možnosti využitia televíznych seriálov vo výučbe anglického jazyka [záverečná práca]*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika.
- Eken, A. N. (2003). 'You've got mail': a film workshop. In *ELT Journal* 57 (s. 51-59). Oxford. Dostupné na internete: <<http://203.72.145.166/ELT/files/57-1-7.pdf>>
- Fjällströmová, E. (2010). *Film and streaming media as resources in English teaching*. Luleå: Luleå University of Technology. Dostupné na internete: <<http://epubl.ltu.se/1402-1552/2010/072/LTU-DUPP-10072-SE.pdf>>
- Forster, D. E. (2013). Authentic English through Modern Family. In N. S. (Eds.), *JALT2012 Conference Proceedings*. Tokyo.
- Hložková, M. (2013). *Sitcoms as a Tool for English Language Teaching*. Brno: Masarykova univerzita. Dostupné na internete: <http://is.muni.cz/th/270029/pedf_m/DIPLOMA_THESIS.pdf>
- Katchenová, J. E. (1996). Off-Air Video for High School English Classes: Some Considerations. In H. C. (Ed.), *Collection of English language teaching articles 2* (s. 112-120). Taiwan. Dostupné na internete: <<http://mx.nthu.edu.tw/~katchen/professional/hs-sitcom.htm>>

- King, J. (2002). Using DVD Films to Enhance College Freshmen's English Listening Comprehension and Motivation. In *Computer Assisted Language Learning* 15 (5) (s. 509 – 523).
- Leahová, C. (2014). Cognitive Perspectives on Learning English Grammar through Sitcoms. In *Literature, Discourse and Multicultural Dialogue*. Dostupné na internete: <<http://www.upm.ro/ldmd/LDMD-02/Lds/Lds%2002%2012.pdf>>
- Léon-Henriová, D. D. (2012). Teaching Foreign Languages through the Analysis of Film and Television Series: English for Legal Purposes. *Cashiers de l'APLIUT*, XXXI(2). Dostupné na internete: <<http://apliut.revues.org/2732>>
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. (5. Január 2016). *Metóda CLIL vo vyučovaní všeobecnovzdelávacích predmetov v základnej škole*. Dostupné na internete: Štátny pedagogický ústav: <<http://www.statpedu.sk/clanky/vyskumne-ulohy-experimentalne-overovania-experimentalne-overovania-sucasne-projekty/metoda>>
- Peng, L.-W. (2012). *The Impacts of DVD Films on EFL Learners' Listening Comprehension*. Taiwan: School of Education and Applied Languages.
- Ruusunenová, V. (2011). *Using Movies in EFL Teaching: the point of view of teachers*. University of Jyväskylä. Dostupné na internete: <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37097/URN:NBN:fi:jyu-2011121611812.pdf?sequence=1>>
- Ryan, S. (1998). *Using Films to Develop Learner Motivation*. (The Internet TESL Journal) Cit. 2. máj 2015. Dostupné na internete: The Internet TESL Journal: <<http://iteslj.org/Articles/Ryan-Films.html>>
- Stewart, D. M. (2006). Film English: Using Films to Teach English. *Electronic Journal of English Education*. Dostupné na internete: <<http://english.ncu.edu.tw/Stewart/Research/Film%20English.pdf>>
- Wang, Z. (2014). An Analysis on the Use of Video Materials in College English Teaching. *International Journal of English Language Teaching*, 2(1).

Resumé

This paper discusses using TV series in teaching English as a second language in the Slovak classroom. It presents the various benefits and drawbacks of bringing TV series into the teaching process based on the theoretical sources available on this topic and also based on a questionnaire carried out among the Slovak teachers in 2015. It attempts to solve at least some of the problems that may stand in the teachers' way when they decide to use TV series in their classroom. The author proposes a guide table with a list of activities developed specifically for the purpose of using TV series to teach English. The table involves a description of each activity, the skill(s) it develops and the level of difficulty of their preparation. The main focus is on making it as easy for the teacher to use a TV series as possible.

Kontaktné údaje

Ester Demjanová
Katedra anglistiky a amerikanistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Petzvalova 4
040 11 Košice
ester.demjanova@student.upjs.sk